

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร
กับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ จังหวัดพะเยา
An Education of the Relationship of Instructional Leadership
of School Administrators with Academic Administrative Effectiveness
in Phayao Provincial Office of Learning Encouragement.
(Received: March 10, 2024; Revised: April 2, 2024; Accepted: April 20, 2024)

ดวงชีพ กันทะลือ¹ โสกา อำนวนยรัตน์²
Duangcheep Kantalue¹ Sopa Amnuayrat²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดพะเยา 2) ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดพะเยา 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดพะเยา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดพะเยา 9 แห่ง จำนวน 144 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซีและมอร์แกน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น กำหนดสัดส่วนตามขนาดของประชากรในแต่ละศูนย์และทำการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ และการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ จังหวัดพะเยา โดยรวมรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) ระดับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดพะเยา โดยรวมรายด้านอยู่ในระดับมาก 3) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ

¹ วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา e-mail: u57031390115@uru.ac.th

School of Education, University of Phayao

² วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

School of Education, University of Phayao

ทุกด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงาน
ส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดพะเยา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ความสัมพันธ์ ภาวะผู้นำทางวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษาประสิทธิภาพ การบริหารงาน
วิชาการ

Abstract

The objectives of this research are 1) the leadership of educational institution administrators under the Phayao Provincial Learning Promotion Office 2) the effectiveness of academic administration of educational institution administrators under the Phayao Provincial Learning Promotion Office 3) the relationship between Leadership and the effectiveness of academic administration of educational institution administrators under the Phayao Provincial Learning Promotion Office Sample groups include: There were 144 teachers in educational institutions under the Phayao Provincial Learning Promotion Office, 9 places. The sample size was determined using Krejci and Morgan's ready-made tables. A stratified sampling method was used. Proportions were determined based on the size of the population in each center and simple random sampling was performed. The instrument used is a 5-level rating scale questionnaire. Statistics for analysis include percentage, mean, and standard deviation. Index value of consistency between questions and objectives and analysis of the Pearson correlation coefficient.

The results of the research found that 1) the academic leadership of educational institution administrators under the Office of Learning Promotion, Phayao Province, overall in each aspect was at a high level; 2) the level of effectiveness of academic administration of educational institutions under the Office of Learning Promotion Know Phayao Province Overall, each aspect was at a high level. 3) Academic leadership of administrators and the effectiveness of academic administration. All aspects have a positive relationship with the effectiveness of academic administration of educational institutions under the Office of Learning Promotion, Phayao Province. Statistically significant at the .01 level.

Keywords: Relationship, Academic Leadership, Effective school administrators, Academic Administration

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ระบุว่า การบริหารงานวิชาการเป็นภารกิจที่สำคัญของการบริหารสถานศึกษาถือเป็นงานที่มีความสำคัญที่สุด เป็นหัวใจของการจัดการศึกษา ซึ่งทั้งผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ต้องมีความรู้ความเข้าใจ ให้มีความสำคัญและ มีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดแนวทาง ปฏิบัติการประเมินผล และการปรับปรุงแก้ไข อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง มุ่งให้สิทธิในการบริหาร เพื่อให้สถานศึกษามีการบริหารจัดการด้วยตนเองได้มากที่สุด ด้วยความมุ่งมั่นที่จะให้สถานศึกษา ปฏิบัติการได้อย่างมีประสิทธิภาพเกิดความคล่องตัวและรวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ผู้รับบริการ โรงเรียน ชุมชน จนกระทั่งผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทุก ๆ ฝ่าย ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้จะเป็น ส่วนสำคัญส่วนหนึ่งที่จะทำให้สถานศึกษาเกิดความเข้มแข็งในการบริหารและจัดการ ส่งผลให้ สถานศึกษาสามารถพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนการวัดผล ประเมินผล รวมทั้งปัจจัย เกื้อหนุนต่าง ๆ ในการพัฒนาคุณภาพของ ผู้เรียน ผู้รับบริการ โรงเรียน ชุมชน ได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิภาพสูงสุด (โรงเรียนท่าแสงวิทยายน, 2560, น. 18)

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการบริหารจัดการสถานศึกษา สามารถทำให้การเรียนรู้ในสถานศึกษาบรรลุตามนโยบายของรัฐและวิสัยทัศน์ที่ตั้งไว้ ผู้บริหาร สถานศึกษา คือ ผู้นำที่จะ ชี้แนะ ชี้แนะ นำพา บังคับบัญชา และขับเคลื่อนวิสัยทัศน์การบริหาร สถานศึกษาให้เป็นไปตามกฎ ระเบียบ และนโยบายของรัฐ และวิสัยทัศน์ของการจัดการศึกษา ครูผู้สอนสมัยใหม่ที่กำลังทำการปรับปรุงการเรียนรู้ ย่อมมีความคาดหวังให้ผู้บริหารสถานศึกษา สมัยใหม่ที่มีแนวการบริหารจัดการที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ของครูผู้สอนแบบ เดียวกัน ผู้บริหารยุคใหม่ มีบทบาทสำคัญในการบริหารสถานศึกษาตามแนวการบริหารแบบใหม่ มีวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ แนวคิด ปรัชญา และวิธีการทำงานที่สอดคล้องกับกฎหมายและนโยบายต่าง ๆ เช่น มีวิสัยทัศน์ที่กว้างในการมองเห็นภาพอนาคตของสถานศึกษา ใฝ่เรียนรู้ รอบรู้ มีคุณธรรม มีข้อมูลข่าวสารที่ทันต่อยุคสมัย ติดตามสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของบริบทสังคม ประเทศชาติ และโลกอยู่เสมอ มีแนวทางการบริหารจัดการแบบกระจายอำนาจ หรือการบริหารจัดการแบบที่ใช้ โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Management) การบริหารงานในสถานศึกษาให้เกิดความสำเร็จ นั้น ผู้บริหาร ถือว่ามีส่วนสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ต้องมีความรู้ความสามารถ มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลและ มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและสร้างองค์ความรู้ให้บุคลากร ทำงานกันเป็นทีม ฝึกความเป็นผู้นำและ

กระจายอำนาจการบริหารภายในองค์กร ดังนั้น ผู้นำจึงต้องเป็นบุคคลที่ต้องมีภาวะผู้นำ (สมจิตร เจริญกร, 2561, น. 6) ซึ่งภาวะผู้นำจากการสังเคราะห์เอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 4 ด้านได้แก่ 1) ด้านการกำหนด วิสัยทัศน์ 2) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 3) ด้านการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผล 4) ด้านการทำงานเป็นทีม

ภาวะผู้นำถือเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง การที่ผู้นำใช้อิทธิพลจะโดยอำนาจหน้าที่หรือโดยได้รับความเชื่อถือศรัทธาที่มีอยู่กับบุคคลที่เป็นสมาชิกในกลุ่ม (เทพประสิทธิ์ ช่วยสุข, 2546, น. 35) กำหนด เป้าหมายในการทำงาน การติดต่อสื่อสาร การปกครองบังคับบัญชา การควบคุมดูแล การตัดสินใจ การสร้างสัมพันธภาพกับผู้ใต้บังคับบัญชา ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุตามวัตถุประสงค์และ เป้าหมายที่ตั้งไว้ (พันธุ์เทพ ใจคำ, 2547, น. 13) โดยมีพฤติกรรมของการใช้อิทธิพลต่อผู้อื่น ให้ปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ เพื่อดำเนินกิจกรรมให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์โดยใช้กระบวนการ ติดต่อสื่อสารซึ่งกันและกัน (วาสนา สุขประเสริฐ, 2547, น. 12) ซึ่งเป็นวิธีการที่ผู้นำช่วยสร้างความ ชัดเจนแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาให้รับรู้ว่าจะอะไรคือสิ่งสำคัญ ให้มองสภาพบริบทความเป็นจริงขององค์กร ช่วยให้เห็นทิศทางและเป้าหมายอย่างชัดเจนภายใต้สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของ บริบทโลกในปัจจุบัน (สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์, 2548, น. 3) ด้วยวิธีการปลูกฝังจิตสำนึกให้ตระถึง ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน การช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างผู้นำและผู้ปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุ ความสำเร็จและเป็นไปตามวัตถุประสงค์และภาระงานหลักของสถานศึกษา ตามขอบข่ายงานวิชาการ ในสถานศึกษา ซึ่งมีทั้งหมด 17 ด้าน จากขอบข่ายการบริหารสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550, น. 1) ประกอบด้วย ด้านการพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาร หลักสูตรท้องถิ่น ด้านการวางแผนงานวิชาการ ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ด้านการ พัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดผล ประเมินผลและ ดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ด้านการ พัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการแนะแนว ด้านการพัฒนาระบบ ประกันคุณภาพภายในและมาตรฐาน ด้านการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ ด้านการ ประสานงานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น ด้านการส่งเสริมและ สนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานสถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัด การศึกษา ด้านการจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษาด้านการ คัดเลือกหนังสือ แบบเรียน เพื่อใช้ในสถานศึกษา และด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษาขาดภาวะผู้นำทางวิชาการ ย่อมส่งผลต่อครูผู้สอน คุณภาพผู้เรียนและ สถานศึกษาจะขาดประสิทธิผลการดำเนินงานตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของการบริหารงาน

วิชาการ ที่สถานศึกษาตั้งเอาไว้ ภาวะผู้นำทางวิชาการจึงนับว่ามีความสำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในการเน้นกิจกรรมการเรียนการสอน แก่ไขการจัดการเรียนการสอนเป็นความสามารถ โนม่น้าว จูงใจ หรือชักนำบุคคลในโรงเรียน และผู้เกี่ยวข้องให้เข้าใจและตระหนักในจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา การส่งเสริมและสนับสนุนกลุ่มเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย นำความรู้ ทักษะต่าง ๆ มาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ กำกับติดตามให้บุคคลทำงานเป็นระบบ เน้นแนว ประสานงาน ให้ความสะดวก สร้างความเชื่อมั่น ความนับถือ กำลังใจและความอบอุ่นในการร่วมงาน ดูแลให้ความช่วยเหลือให้ผู้ร่วมงานสามารถปฏิบัติงานได้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ปรียาภรณ์ เรืองเจริญ (2560, น. 24) การได้รับความร่วมมือจากครูผู้สอนจะทำให้เกิดคุณภาพ และย่อมส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนนั้น จะเป็นดัชนีตัวบ่งชี้ถึงความสำเร็จในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา มะไซดี อับดุลกอเดร (2565, น. 2)

จากที่ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าภาวะผู้นำมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่จะนำพาสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ตามภาระงานวิชาการของสถานศึกษา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดพะเยา เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารและประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการและเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดพะเยา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดพะเยา
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดพะเยา
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดพะเยา

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ประโยชน์ในด้านวิชาการ

1.1 ผลการวิจัยทำให้ได้ทราบถึงภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดพะเยา

1.2 ผลการวิจัยทำให้ได้ทราบถึงประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดพะเยา

1.3 ผลการวิจัยทำให้ได้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดพะเยา

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดพะเยา จำนวน 9 แห่ง รวมทั้งสิ้น จำนวน 144 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดพะเยา จำนวน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970, pp. 608–609) เทียบขนาดของประชากรที่ 150 คน ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 108 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) แล้วนำมากำหนดสัดส่วนตามขนาดของกลุ่มประชากรของ สกร.อำเภอในแต่ละสถานศึกษา

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดพะเยา โดยมีขอบเขต ดังนี้

2.1 ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

2.2 ประสิทธิภาพในการบริหารงานวิชาการ ตามขอบข่ายและภารกิจการบริหารงานวิชาการ 17 ด้าน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550, น. 7)

3. ขอบเขตด้านพื้นที่

สถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดพะเยา จำนวน 9 แห่ง

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดพะเยา โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ ดำเนินการตามลำดับต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักการและแนวคิดของภาวะผู้นำทางวิชาการและประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
2. กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย
3. กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
4. สร้างแบบสอบถามฉบับร่าง โดยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ต
5. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความครอบคลุมของข้อคำถาม ความเหมาะสมของปริมาณข้อคำถาม ความชัดเจน ความถูกต้องของภาษาและรูปแบบของแบบสอบถาม แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ ข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา
6. นำแบบสอบถามที่ได้รับการแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)
7. นำผลการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่าน มาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC: Index of Item Objective Congruence) แล้วคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปไว้ใช้ จากผลการวิเคราะห์ข้อคำถามในการวิจัยครั้งนี้ มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 ซึ่งถือว่า เป็นข้อคำถามที่อยู่ในเกณฑ์ความตรงเชิงเนื้อหา
- 7.1 ผู้วิจัยนำเครื่องมือที่ได้จากการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขและเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาอีกครั้ง แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
- 7.2 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันแต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนในสถานศึกษา ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอท่าวังผาและศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอปัว สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดน่าน จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยวิธีคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือเท่ากับ 0.988

8. ปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ถึงผู้อำนวยการในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 108 คน
2. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยกระทำโดย 2 วิธี ดังนี้ 1) แจกแบบสอบถามด้วยตนเอง 2) แจกแบบสอบถามแบบออนไลน์ (Google Form) ผ่านช่องทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ของแต่ละสถานศึกษา เพื่อให้ธุรการของสถานศึกษากระจายข่าวในการทำแบบสอบถาม โดยกำหนดการเก็บรวบรวมข้อมูลภายในระยะเวลา 30 วัน
3. ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามคืนจากสถานศึกษาในศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดพะเยา ตามช่วงเวลาที่กำหนด
4. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างเสร็จสิ้นเรียบร้อยแล้วตรวจสอบความครบถ้วน และความถูกต้องของข้อมูลในแบบสอบถามแล้วนำข้อมูลที่ได้ไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดพะเยา พบว่า

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดพะเยา โดยรวมรายด้านอยู่ในระดับมาก คือ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการทำงานเป็นทีม รองลงมา ด้านการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลและด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร
สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดพะเยา

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ของครูผู้สอน	ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการ		การแปลผล
	n=108		
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์	4.33	0.59	มาก
2. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.40	0.58	มาก
3. ด้านการจัดการเรียนการสอนและการ ประเมินผล	4.41	0.56	มาก
4. ด้านการทำงานเป็นทีม	4.45	0.54	มาก
รวม	4.40	0.52	มาก

2. ผลการศึกษาประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงาน ส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดพะเยา พบว่า

ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริม
การเรียนรู้จังหวัดพะเยา โดยรวมรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มี
ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐาน รองลงมา คือ ด้านการ
พัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการพัฒนาหรือ
การดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ
ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดพะเยา

ประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการของ สถานศึกษาตามการรับรู้ของครูผู้สอน	ระดับประสิทธิผลการ บริหารงานวิชาการ n=108		การแปลผล
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ด้านการพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการ พัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น	4.23	0.61	มาก
2. ด้านการวางแผนงานด้านวิชาการ	4.35	0.57	มาก
3. ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา	4.34	0.49	มาก
4. ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา	4.38	0.58	มาก
5. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	4.37	0.52	มาก
6. ด้านการวัด ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอน ผลการเรียน	4.40	0.50	มาก
7. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ในสถานศึกษา	4.30	0.61	มาก
8. ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้	4.38	0.50	มาก
9. ด้านการนิเทศการศึกษา	4.37	0.59	มาก
10. ด้านการแนะแนว	4.35	0.53	มาก
11. ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน และมาตรฐานการศึกษา	4.42	0.51	มาก
12. ด้านการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็ง ทางวิชาการ	4.38	0.53	มาก
13. ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนา วิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น	4.36	0.55	มาก
14. ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการ แก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถาน ประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา	4.40	0.54	มาก

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการของ สถานศึกษาตามการรับรู้ของครูผู้สอน	ระดับประสิทธิผลการ บริหารงานวิชาการ		การแปลผล
	n=108		
	$\bar{X}$	S.D.	
15. ด้านการจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับ งานด้านวิชาการของสถานศึกษา	4.37	0.53	มาก
16. ด้านการคัดเลือกหนังสือแบบเรียนเพื่อใช้ใน สถานศึกษา	4.40	0.56	มาก
17. ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อ การศึกษา	4.41	0.51	มาก
รวม	4.23	0.61	มาก

3. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับ ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ จังหวัดพะเยา พบว่า

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับประสิทธิผลการบริหารงาน
วิชาการ สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดพะเยา โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง
($r = .74^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐาน เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่
พบว่า คู่ที่มีความสัมพันธ์มากที่สุด คือ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด
สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผล กับประสิทธิผล
การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ ด้านการ
วางแผนงานงานวิชาการ มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง ($r = .76^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ที่ระดับ .01 และคู่ที่มีความสัมพันธ์น้อยที่สุด คือ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา
ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา กับประสิทธิผลการ
บริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการจัดทำ
ระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำ
($r = .046$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับ
ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ จังหวัดพะเยา

ประสิทธิผลในการบริหารงาน วิชาการของสถานศึกษา ตามการรับรู้ของครูฯ (Y)	ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษาตามการรับรู้ของครูฯ (X)				ภาพรวม
	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	
Y ₁	.58**	.70**	.67**	.57**	.69**
Y ₂	.62**	.70**	.76**	.66**	.75**
Y ₃	.53**	.59**	.63**	.62**	.65**
Y ₄	.55**	.59**	.64**	.54**	.63**
Y ₅	.55**	.61**	.61**	.60**	.65**
Y ₆	.50**	.51**	.58**	.53**	.58**
Y ₇	.55**	.57**	.60**	.56**	.62**
Y ₈	.51**	.55**	.63**	.59**	.62**
Y ₉	.61**	.63**	.69**	.68**	.71**
Y ₁₀	.57**	.60**	.64**	.58**	.65**
Y ₁₁	.54**	.56**	.62**	.64**	.64**
Y ₁₂	.49**	.55**	.58**	.58**	.60**
Y ₁₃	.53**	.48**	.62**	.59**	.61**
Y ₁₄	.49**	.51**	.56**	.56**	.58**
Y ₁₅	.52**	.46**	.57**	.60**	.58**
Y ₁₆	.53**	.58**	.60**	.61**	.63**
Y ₁₇	.54**	.60**	.60**	.59**	.64**
ภาพรวม	.62**	.66**	.72**	.68**	.74**

**P < .01

การอภิปรายผล

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ จังหวัดพะเยา สามารถสรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ จังหวัดพะเยา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านการทำงานเป็น ทีมนี้ เนื่องจากการทำงานเป็นทีมสามารถทำให้ครูผู้สอนทุกคนมีการประสานงาน ร่วมรับผิดชอบและ สามัคคี สนับสนุน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำงานบนจุดมุ่งหมายเดียวกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชลนิชา ศิลาพงษ์ (2564, น. 203) ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผล ต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สกลนคร เขต 1 พบว่า ผู้บริหารเน้นให้มีการจัดสภาพแวดล้อมการทำงานที่สนับสนุนการเรียนรู้ภายใน สถานศึกษา มีส่วนช่วยและส่งเสริมการทำงานเป็นทีม เน้นการสื่อสารแบบสองทิศทางระหว่าง ผู้บริหารกับบุคลากร ส่งเสริมและสร้างวัฒนธรรมแห่งการแบ่งปันความรู้ และที่สำคัญทุกคนมี ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน และผู้บริหารยอมรับฟังความคิดเห็นของครูและนักเรียน ภาพรวม อยู่ในระดับมาก

2. ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริม การเรียนรู้จังหวัดพะเยา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านการพัฒนา ระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารมี การส่งเสริมให้ทุก ๆ ฝ่ายร่วมกันวางแผน แบ่งหน้าที่การปฏิบัติงานอย่างชัดเจน กำหนดเป้าหมาย โดยคำนึงถึงมาตรฐานการศึกษา มีการทบทวนระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิพัฒน์พงษ์ วิเศษ (2560, น. 94) ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของ ผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 พบว่า ผู้บริหารมีการ ปรับปรุง และพัฒนาระบบประกันคุณภาพ การศึกษาของโรงเรียน มีการสร้างเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ทั้งใน และนอกห้องเรียนและมีการบริหารหลักสูตร ตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาการที่ร่วมกันกำหนด ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผล การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดพะเยา ด้านที่มี ค่าความสัมพันธ์กันมากที่สุด ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผล มีความสัมพันธ์ กับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัด พะเยา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารมีการรวบรวมข้อมูลเพื่อวิเคราะห์กำหนดเป้าหมายของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา นอกจากนี้ยังส่งเสริม สนับสนุนให้ครูจัดการเรียนรู้ให้เป็นไปตามการ ประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ให้ครูเข้าใจสร้างกรอบการดำเนินที่ชัดเจนและยึดถือ เพื่อปฏิบัติให้ตรงกันและยังสนับสนุนชุมชนและสร้างชุมชนให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ มีการกำกับ ดูแล นิเทศ และติดตามเกี่ยวกับงานวิชาการนำมาจัดทำวิจัยและพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อเพิ่ม ศักยภาพทางด้านวิชาชีพแก่ครูที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ

นักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ Chester (1965) ได้ศึกษาเรื่องพฤติกรรมการบริหารวิชาการของผู้บริหาร การศึกษาทั่วประเทศของสหรัฐอเมริกา พบว่า พฤติกรรมทำให้การบริหารวิชาการของผู้บริหาร มีประสิทธิภาพสูง เนื่องมาจากการส่งเสริมให้ครูมีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้น ได้แก่ ส่งเสริมให้ครูใช้ เทคนิคการสอนหลาย ๆ วิธี อภิปรายปัญหาการปรับปรุงการสอนในที่ประชุมจัดปฐมนิเทศ เพื่อช่วยเหลือครูใหม่หาวิธีวิจารณ์งานของครูแบบดี เพื่อไม่ให้เสียกำลังใจ จัดให้มีการอบรม ความรู้เกี่ยวกับวิชาการศึกษาเพิ่มเติมแก่คณะครูเพื่อปรับปรุงเทคนิคการสอนและจ่ายเงินเบี้ยเลี้ยง ค่าพาหนะและค่าที่พักให้แก่ครูที่อบรมทางวิชาการ และ Cave (1992) ได้ทำการวิจัย เรื่องการบริหาร การประถมศึกษาในท้องถิ่นเปรียบเสมือนนิเทศการสอน จุดมุ่งหมาย ของการศึกษาค้นคว้า ครั้งนี้ เป็นการวิเคราะห์การนิเทศการสอนของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา นอกเมืองรัฐนอร์ทเอร์ซี โดยใช้ ประเมินผลการปฏิบัติการนิเทศการสอนโดยการเปรียบเทียบ ประเมินบทบาทในการนิเทศการสอน โรงเรียนในเมืองและนอกเมืองข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเป็นทักษะของครูใหญ่ และวิธีการสำรวจการ นิเทศ โดยใช้แบบสอบถามเพื่อการวิจัยของมหาวิทยาลัยเพน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านการทำงานเป็นทีม ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนเป็นผู้นำที่ดีและ เป็นผู้ตามที่มีวินัย กล้าแสดงความคิดเห็น รู้หน้าที่ของตนเอง ไม่ต้องรอให้ใครมาบังคับ มีข้อเสนอแนะ ที่ดีให้เพื่อนร่วมทีมอยู่เสมอ
2. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูพัฒนากระบวนการ จัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะป้องกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน
3. ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน สถานศึกษาควรจัด ให้มีการประเมินผลการเรียนทุกช่วงชั้นและจัดให้มีการซ่อมเสริมกรณีที่มีผู้เรียนไม่ผ่านเกณฑ์ การประเมิน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการ บริหารงาน 4 ฝ่าย ในสถานศึกษา

รายการอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). *หลักสูตรพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับการกระจายอำนาจสำหรับผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา*. นครปฐม: กระทรวงฯ.
- ชลนิชา ศิลาพงษ์. (2564). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1*. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. สกลนคร.
- เทพประสิทธิ์ ช่วยสุข. (2546). *ความสัมพันธ์ระหว่างแบบภาวะผู้นำกับคุณภาพโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอำนาจเจริญ*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. อุบลราชธานี.
- ปรียาภรณ์ เรืองเจริญ. (2560). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ. ชัยภูมิ.
- พิพัฒน์พงษ์ วิเศษ (2560). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สกลนคร เขต 3*. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. สกลนคร.
- พันธุ์เทพ ใจคำ. (2547). *ความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1*. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย. เลย.
- มะไซดี อับดุลกอเดร์. (2565). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาส*. (การค้นคว้าอิสระ ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา. ยะลา.
- โรงเรียนท่าแสงวิทยายน. (2560). *การบริหารงานวิชาการ*. กาฬสินธุ์: โรงเรียนท่าแสงวิทยายน.
- วาสนา สุขประเสริฐ. (2547). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารสตรีโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดยโสธร*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. อุบลราชธานี.
- สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. (2548). *ภาวะผู้นำ ทฤษฎีและปฏิบัติ ศาสตร์และศิลป์สู่ความเป็นผู้นำที่สมบูรณ์*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: วิรัตน์ เอ็ดดวูเคชั่น.
- สมจิตร เจริญกร. (2561). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในองค์กร*. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 3(2), 1-16.

- Cave, P. (1992). *Technology in School: A Handbook of Practical Approaches and Ideas*.
London: Routledge and Kegan Paul.
- Chester, N. M. (1965). *An introduction to school administration: Select reading*.
New York: McMillan.
- Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research
Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 608-609